

درنگی در معنای مفهوم «مشروطه»

ابراهیم ایوبی

وکیل دادگستری

هر ساله در یادبود انقلاب مشروطه به بازخوانی تاریخ، ریشه‌یابی رخدادها و کامیابی‌ها و ناکامی‌های این حرکت مدنی ملت ایران پرداخته می‌شود؛ اما کمتر پیش می‌آید که واژه «مشروطه» را واکاوی کنند. در صدر مشروطه این دقت در اهمیت کلمات بیش از امروز بود. میرزایوسف‌خان تبریزی مشهور به مستشارالدوله، حدود صدوپنجاه سال قبل با نگارش رساله «یک کلمه» در شکل‌گیری اندیشه مشروطه‌خواهی ایرانیان اثرگذار بود. او درباره کتاب خود گفته است: «به کار بزرگی که منافع دولتی و ملتی آن زیادت‌ر از وضع الفباست مشغول هستم، اگر سعادت یاری کرد و اهتمامات من و همکاران که با من یک رأی هستند مؤثر افتاد، بهترین نعمات قسمت ما و هموطنان ما خواهد شد». جالب اینکه هربرت هارت، فیلسوف حقوق اهل انگلستان و استاد دانشگاه آکسفورد، نود سال بعد از مستشارالدوله کتاب «مفهوم قانون» را نوشته است.

نمی‌شود از مشروطه سخن گفت و حرفی از سیدحسن تقی‌زاده به میان نیاورد. در جلد نخست کتاب ۱۹ جلدی «مقالات تقی‌زاده» مجموعه نوشته‌ها و سخنرانی‌های او پیرامون مشروطیت گردآوری شده است. تقی‌زاده می‌نویسد، در ابتدای امر کلمه مشروطه و مشروطیت مستعمل نبود و پس از «عدالت‌خانه» واژه «مجلس» رواج داشت. او ورود کلمه مشروطیت را از عثمانی به ایران می‌داند که در آغاز سلطنت سلطان عبدالحمید ثانی در استانبول رایج شده بود. گفته شده که این واژه از کلمه «شارت» فرانسوی یا «چارتا» انگلیسی به معنای قانون اساسی گرفته شده است. همچنین کلمه «مشروعه» را پیش نهاد محمدعلی‌شاه برای مقابله با آزادی‌خواهان نقل می‌کند.

سیدحسن تقی‌زاده در مقاله‌ای با عنوان «لفظ مشروطه و یبادی از اوائل مشروطیت» این حکایت را روایت می‌کند: «... در اول امر مشروطیت که در تبریز مشروطه‌طلبان شور غیرقابل وصفی در کار داشتند و برای همراه کردن هر طبقه به این امر از هیچ مجاهدتی فروگذار نمی‌کردند...وقتی نزد مجتهد اعلم شهر مرحوم آقامیرصادق آقا رفتند و از او تقاضای همراهی کردند، مشارالیه گفت اینکه شما می‌خواهید

نگاه تحلیلگر

مشروطه و درد «قانون»

شایان هوشبار

تحلیلگر سیاسی

امروز ۱۱۹ سال از امضای فرمان تأسیس مجلس عدالت‌خانه می‌گذرد. بیش از یک‌قرن پیش، تلاش‌های شمار زیادی از منورالفرکان ایرانی نتیجه داد و برای نخستین‌بار در تاریخ ایران، پدیده‌ای به‌نام «محدود و مشروط‌سازی قدرت و اختیارات حکومت به قانون و رأی مردم» به‌وجود آمد. تا قبل از آن، تاریخ ایران مودی سراغ ندارد که سدی در برابر اختیارات وسیع و قدرت نامحدود حکومت ایجاد کند. این پدیده، نقطه عطفی در تاریخ اندیشه سیاسی ما به‌شمار می‌رود که تا قبل از آن (از ابتدای تشکیل نهاد حکومت در ایران تا مشروطه)، صحبت از قانون به شوخی تلقی می‌م‌اند و اساساً محدودیت قدرت و اختیارات پادشاه نیز بلاموضوع بود. کلام ذات اقدس شهرباری قانون تلقی می‌شد و احدی را نیز یاری مخالفت، یا حتی انتقاد از منویات ملوکانه اعلی‌حضرت قدرقدرت و معدلت‌آثار نبود. هر آنچه که حکومت تصمیم می‌گرفت، بهترین در دست‌ترها و هر آنچه که تصمیم نمی‌گرفت، درست‌ترین بهترین‌ها بود. تمامی اقدامات، سیاست‌ها و عملکردهای حضرت ظل الله، طابق النعل بالنعل صحیح بودند و هیچ بنی‌بشری نیز نمی‌توانست خلاف این را بگوید. اگر حکومت می‌گفت روز تاریک است و شب روشن، قطعاً همین‌طور بود. در قبال اختیارات و قدرت وسیع و نامحدود حکومت و شخص پادشاه نیز سر سوزنی پاسخ‌گویی وجود نداشت.

مشروطه، بنیاد و بنیان این نوع، تلقی و شکل از حکمرانی را عملاً شخم زد. مشروطه به انسان ایرانی آموخت که حکومت نه یک نهاد دینی، الهی و مذهبی، که یک «قرارداد اجتماعی» است. مشروطه به ما یاد داد که مشروعیت پادشاه قوی‌شوکت از آسمان هفتم به‌وی اعطا نگردیده، بلکه این مشروعیت و مقبولیت از کف زمین و رأی مردم به‌وی داده شده. مشروطه به‌همه‌مان فهماند انسان ایرانی، رعیتِ مطیع اوامر ملوکانه نیست، بلکه «شهروند»ی است دارای حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی.

چیست؟ گفتند مشروطه و فواید آن را بیان کردند. گفت چون این طریقه حکومت از ممالک متمدنه غربی اخذ شده آیا نزد آن‌ها اسمی ندارد؟ گفتند آن‌ها «کنستی توسیون» می‌نامند. معزی‌الیه گفت صلاح خود شما هم در همین است که همان کلمه را اختیار کنید زیرا که لابد در پیش آن‌ها و کتب لغت آن‌ها آن کلمه تعریف دقیق و صحیح و جامع و غیرقابل تأویلی دارد که بعدها کسی نمی‌تواند به آن کلمه معنی دیگر داده و مورد بحث و نزاع قرار بدهد. لکن اگر کلمه عربی مشروطه را انتخاب کنید اختیار کار را از دست خودتان خارج نموده و به دست ما می‌دهید و بعدها بعضی آخوندها مخالف این امر آن لغت را عنوان نموده و خود به دلخواه تفسیر و معنی خواهند کرد... به این طریق رشته کار از دست شما خارج می‌شود». البته عده‌ای دیگر ادعا کرده‌اند که آزادی‌خواهان واژه مشروطه را به جای معادل constitution به اشتباه در برابر واژه condition آورده‌اند. البته امروزه روز معنایی که از «مشروطیت» فهم می‌شود همان «جنبش حقوق اساسی» است که حاکمان را در چهارچوب قانون اساسی محدود و نطات‌پذیر می‌کند. گرچه شاید مشروطه‌خواهان واژه‌ای دقیق را برای آنچه مدنظر داشته‌اند انتخاب نکرده باشند، اما از گفتار و رفتار آنان بر می‌آید که همین جنبش حقوق اساسی‌خواهی را در نظر داشتند و کم کم از «عدالت‌خانه» به «مجلس» رسیدند. تصویب قانون اساسی و سپس متمم که مهمترین دست‌آورد در صدر این حرکت بوده نیز شاهدهی بر این مدعاست.

شاید بتوان این نقد را به مشروطه‌خواهان نمود که علاوه بر این که چشم‌انداز غیرواقع‌بینانه‌ای از تحقق نظام مشروطه در ایران داشتند و دوی همه دردهای جامعه ایرانی را به استقرار نظام حقوق اساسی محدود می‌کردند؛ زیاده از حد بر روی متن و کاغذ متمرکز بودند. با این حال در بین فقها و حقوق‌دانان نویسندگان و نظریه‌پردازانی بودند که در زمینه‌سازی و ادامه جنبش حقوق اساسی نقش داشتند که از این میان می‌توان به میرزای نائینی نویسنده کتاب «تنبیه‌الامه و تنزیه‌المله» و منصورالسلطنه عدل مؤلف اثر «حقوق اساسی یا اصول مشروطیت» اشاره کرد. داود فیرحی، استاد فقید دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، در کتاب «مفهوم قانون در ایران معاصر» به سیر تحولات و دگردیسی‌های مفهوم قانون از دوران پیشامشروطه تا به امروز پرداخته است. مشروطه‌خواهی راهی طولانی است که هنوز برای جامعه ایرانی به پایان نرسیده است.

مشروطه به‌ما گفت حکومت نباید قدرت نامحدود داشته باشد و در قبال اختیارات فرائضور خویش، کم‌ترین پاسخ‌گویی‌ای را هم نداشته باشد. مشروطه با خود اصل تفکیک قوا آورد، که حسب آن، نهادهای دولت، مجلس و عدلیه می‌بایستی مستقل از هم عمل نمایند و هر یک نیز وظایف محوله به خود را به‌انجام برسانند. مشروطه به‌ما یاد داد مجلس «خانه ملت» است و متشکل از نمایندگان مردم، جهت نظارت بر عملکرد حکومت و عنداللزوم نیز پاسخ‌گویی‌خواهی از حکومت بابت این عملکرد یا آن سیاست. گرچه مشروطه به عمل موفق به تأسیس حکومتی قانون‌مدار، لیبرال، سکولار و مبتنی بر اصول مردم‌سالاری نشد و تنها کارکرد آن محدود به باقی‌ماندن یک اسم ساده از آن تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ شد، اما لاتریدید نمی‌توان منکر نقش اساسی‌ای شد که توانست در تاریخ این مملکت ایفا نماید. اگر هر آنچه که امروزه داریم را مدیون مشروطه و مروهون تلاش‌ها و از خودگذشتگی‌های روشنفکران عصر مشروطه بدانیم، اغراق نکرده‌ایم. مجلس، قانون اساسی، رأی ملت، پاسخ‌گویی حکومت و بسیاری از مواردی را که با در جات مختلف در اختیار داریم، جملگی از مشروطه است؛ مشروطه‌ای که نه به تعبیر مرحوم شیخ فضل‌الله نوری «مشروعه» بود و خاستگاهی دینی داشت و نه حسب خواست بسیاری از ملی‌گرایان ایران‌شهری، جنبه‌ای ملی و میهنی و دارای ریشه‌ای در ایران باستان. مشروطه تماماً غربی بود و جملگی اصول آن نیز از فرنگ، خواست و درد مشروطه، که به‌منظر من بعد از ۱۱۹ سال، هنوز و همچنان درد و دغدغه ما در ۱۴ مرداد ۱۴۰۴ است، یک چیز بیش‌تر نبود: «قانون». مشروطه‌خواهان ایجاد، تقویت و صیانت از قانون را راه حل تمامی مشکلات کشور می‌دانستند و معتقد بودند اگر قانون در مملکت باشد، «هرکه هرکه»‌ای که اتفاقاً بعد از مشروطه هم گریبان‌گیر کشور شد، این قدر دمار از روزگار ایران در نمی‌آورد. اما شوربخانه بعد از پیروزی مشروطه و تحولات بعدی، انقلابیون دوانشه به‌سرعت در یافتند «ملک ایران، چوب استبداد می‌خواهد هنوز». متوجه شدند آب این ملک و ملت از سر چشمه گل است و وضع فرهنگ سیاسی و اجتماعی ایرانیان بدتر از آن که بتوانند مشروطه داشته باشند. بر همین اساس بسیاری از آن روی گردان شدند و گفتند ملت ایران آن‌ها را نخواهد بخشید که چنین بلایی سرشان آورده‌اند.

۱۱۹ سال پس از مشروطه، خواسته‌های بسیاری از ایرانیان، همان مطالبات مشروطه است: قانون، مجلس، آزادی، محدودیت قدرت حکومت، پاسخ‌گویی و امثال ذلک.

تیتریک

HEADLINE ONE

اعضای شورای شهر تهران عملکرد شهرداری پس از جنگ ۱۲ روزه را بررسی کردند

بازسازی یا تبلیغات؟

پریسا هاشمی

گزارشگر شهری هم‌میهن

هنوز بازسازی ساختمان‌های تخریب شده در جنگ ۱۲ روزه شروع و حتی آواربرداری هم انجام نشده و برخی از ساختمان‌ها دست نخورده اما تبلیغات شهرداری بسیار جلوتر از بازسازی‌هایش می‌رود و آوازه‌گری شهرداری، سایت‌ها و صفحه اول روزنامه‌های حامی علیرضا زاکانی را پر کرده است. دولت ناتوان از بازسازی تخریب ساختمان‌های بر جامانده از جنگ ۱۲ روزه، مسئولیت این امر خطیر را به شهرداری سپرد تا با فروش اضافه‌تراکم این خانه‌ها را بازسازی و هزینه جنگ را تأمین کند. جالب آن‌که در تفاهم بین دولت و شهردار تهران تنها چیزی که اهمیت نداشت شورای شهر پایتخت و تصمیم‌های آن بود. در هر صورت دولتی که با بیش از ۱۸۰۰ هزار میلیارد کسری بودجه روبه‌رو بود بازسازی‌های شهر تهران را به شهرداری سپرد تا حداقل دغدغه پایتخت را نداشته باشد و بیشتر وقت خود را صرف روابط بین الملل، بازسازی دیگر نقاط کشور و البته مراکز هسته‌ای و نظامی کند. مردم آواره در تهران هم برایشان مهم نیست چه از گانی و از چه‌راهی قرار است بودجه بازسازی‌ها را تأمین کند، آنها فقط خانه‌هایشان را می‌خواهند و برخی‌شان که داغدار هم هستند، انقدر استرس و اضطراب دارند که چنین دغدغه‌هایی به چشم‌شان نیاید. در این میان بعضی از کارشناسان و مدیران حوزه شهری مانند پیرز حناچی معتقد بودند: «با استفاده از شرایط جنگی به نوعی قانون را دور می‌زنند، اما موضوع به تأمین مالی ساختمان‌های تخریب شده از جنگ نیست که مورد انتقاد قرار گرفته، بلکه تبلیغاتی که شهرداری به راه انداخته هم حتماً هزینه‌هایی به‌شهر تحمیل می‌کند. تبلیغاتی که رسانه‌های حامی شهرداری هر روز به آن دامن می‌زنند و بازسازی به ابزاری در دست آنها تبدیل شده برای تبلیغات و بزرگ‌نمایی اقدامات شهرداری. جالب‌ترین بخش این تبلیغات افزایش آمار ساختمان‌های تخریب‌شده است و هر بار که شهرداری تهران آماری اعلام می‌کند، تعداد این ساختمان‌ها افزایش می‌یابد.

بازسازی‌ها شروع نشده است

مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران در نشست روز گذشته گفت: «بازسازی خانه‌های آسیب‌دیده شهر تهران هنوز شروع نشده است. شهرداری بخش اول را انجام داد و تا پایان سال گذشته در و پنجره و شیشه‌های آسیب‌دیده منازل آسیب‌دیده را تعویض کرد. ترمیم‌های جزئی هم شروع شده و شهرداری برای این‌منظور، پیمانکار گرفته است. البته برخی افراد خودشان این کار را انجام می‌دهند و با شهرداری حساب می‌کنند اما بازسازی اصلی که باید ساختمان تخریب و ساخته شود، هنوز شروع نشده است. چون وسایل خانه‌ها باید به‌قطعه امنی منتقل شود، چون ممکن است افراد اشیای قیمتی داشته باشند و افراد خودشان باید ببینند و وسایل منزل خود را بررسی کنند.» درست است که هنوز بازسازی‌ها انجام نشده اما تبلیغات و پروپاگاندا ی آن پیش از شروع اکران شده است. بسیاری از آنها که از پشت پرده این پروپاگاندا نیز روی سخن گفتن درباره آن دارندند چرا که دولت پزشکیان دنباله‌روی شهرداری شده و به قول قدیمی‌ها دستش زیر ساطور شهرداری است و باید با آن همراهی کند و این همراهی راه انتقاد بر منتقدان شهرداری بسته است. با این وجود برخی از اعضای شورای شهر تهران به این موضوع اعتراض کردند.

ساخت پناهگاه در تهران

گروه خبر: روز گذشته مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران با یک نشست خبری به پیشواز روز خیرنگار رفت و در این نشست به سوالات اهالی رسانه پاسخ داد. او درباره تمدید شوراها گفت: «با فضایی که در مجلس و عموم مردم می‌بینم فکر نمی‌کنم شوراها تمدید شود.» چمران درباره توافق شورای شهر تهران و دادگستری نیز توضیح داد: «ارتباط صمیمانه و نزدیکی با قوه قضائیه داریم، چون کسانی که ملکان آن‌ها را باغ تشخیص می‌دهیم معمولاً شکایت می‌کنند که این مسئله وقت و انرژی زیادی از ما می‌گیرد. هر چقدر همکاری صمیمانه‌تری با قوه قضائیه داشته باشیم، به نتایج بهتری می‌رسیم و اصطلاحاً ک‌ها کمتر می‌شود. ما همچنین هر روز با دیوان عدالت اداری در ارتباط هستیم، چون پرونده‌های مختلفی با ارقام بسیار بالایی مطرح می‌شود، ولی ما اصرار داریم که فضای سبز شهر مان را حفظ کنیم و اجازه ندهیم که حتی یک درخت قطع شود.»

رئیس شورای شهر تهران با اشاره به طرح جامع شهر تهران تأکید کرد: «تهران طبق آمارنامه شهرداری تا پایان سال ۱۴۰۲ دارای ۹/۶ میلیون نفر جمعیت است؛ این عدد نشان‌دهنده عبور از ظرفیت پیش‌بینی‌شده در طرح جامع است. متأسفانه در طرح جامع پیش‌بینی نشده بود که ممکن است تهران با خشکسالی مواجه شود. حتی تأمین آب برای جمعیت ۱۰/۵ میلیون نفری هم در آن پیش‌بینی نشده است. شهرداری تهران دواطلبانه ۴ هزار میلیارد تومان برای پروژه‌های مربوط به تأمین آب از پشت سد لار اختصاص داده تا بتواند بخشی از کمبودها را جبران کند. اختلاف‌نظری بین شرکت آبفا و شهرداری درباره فضای سبز تهران وجود داشت که خوشبختانه رفع شد. همه فضای سبز شهر تهران با استفاده از آب چاه آبیاری می‌شود و خود شهرداری از سال‌ها قبل چاه‌ها را حفر کرده است و از آن استفاده می‌کند. شرکت آبفا گفت هر چاهی که آب آن مناسب است برای آب شرب در اختیار ما قرار دهید که مسئولان فضای سبز شهرداری با این در خواست موافقت کردند و اکنون از این چاه‌ها برای تأمین آب شرب استفاده می‌کنند.

گزارش یک

با تبلیغات دنبال فرصت‌های حزبی هستند

سید جعفر تشکری هاشمی، رئیس کمیسیون عمران و حمل و نقل شورای شهر تهران درباره تبلیغات شهرداری در حوزه بازسازی ساختمان‌های تخریب‌شده در جنگ ۱۲ روزه به هم‌میهن گفت: «من درباره تبلیغات اظهارنظر نمی‌کنم چرا که تبلیغات بخشی از فعالیت‌های مدیرانی است که کار کردند یا آنهایی که در فضای سیاسی می‌خواهند از اندیشه‌های حزبی خود از فرصت‌ها استفاده کنند.» او درباره انجام این بازسازی‌ها تأکید کرد: «ساختمان‌های آسیب‌دیده ناشی از جنگ جمیلی ۱۲ روزه رژیم غاصب صهیونیستی به‌سرزمین عزیزمان ایران، موضوعی است که از ابتدا بر جبران و مرمت و نوسازی آنها تأکید داشتیم. شهروندان آسیب‌دیده از این جنگ ناچوانمردانه نباید کمترین دغدغه‌ای داشته باشند. بازسازی و مرمت‌ها باید به سرعت انجام شوند، این تکلیفی است که شورای شهر تهران بر آن تأکید و شهرداری هم این نقش را به فوریت پذیرفته و آغاز کرده است. آنچه در اینجا حائز اهمیت است؛ نحوه تأمین منابع این عملیات عمرانی است. برآورد هزینه‌های واحدهای آسیب‌دیده چقدر است؟ سهم دولت به چه میزان است و چگونه تأمین می‌شود؟ شهرداری به چه شیوه‌ای منابع را تأمین می‌کند؟ آنچه حتمی و قطعی است اینکه هزینه‌ها و روش تأمین منابع آن باید در شورای شهر بررسی و تأیید شود.»

آمارهای باز سازی مدام تغییر می‌کند

به نظر می‌رسد افزایش آمارهای برخی از اعضای شورای شهر تهران آنقدر مهم شده که تبلیغات به چشم‌شان نمی‌آید.

ناصر امانی، عضو شورای شهر تهران از این دسته است که به هم‌میهن گفت: «آمارها مرتب تغییر می‌کند. آمارها از ۴-۲ هزار تا به ۵-۶ هزار رسید و حالا به ۸ هزار و ۸۰۰ ساختمان رسیده است. امیدواریم شهرداری تهران پرونده آمارها را یک بار برای همیشه ببندد و دقیقاً مشخص کند که چند پرونده را دنبال می‌کند و پرونده چند ساختمان بسته، چه میزان ساختمان‌ها نوسازی و تعمیر شده است. آمارها دائم در حال تغییر است. به هر حال این مسئولیت را شهرداری پذیرفته و خیال دولت را هم راحت و از خود سلب مسئولیت کرده است.»

او افزود: «با حساب سرانگشتی بازسازی‌ها حداقل نیاز به ۵ هزار میلیارد تومان دارد و قطعاً این رقم افزایش می‌یابد. این ۵ هزار میلیارد تومان غیر از هزار میلیارد تومان بدیعه مسکن‌ها است. بعضی از مالکان اعلام کرده‌اند که نمی‌خواهند به خانه‌های خود بازگردند چون خاطره خوبی از آنجا ندارند. مطالبه مالکان این است که با مسکن معوض به آنها داده شود یا خانه‌ای در محل دیگر برای آنها ساخته شود. اگر این باشد طبیعتاً شهرداری باید زمینی تملک کرده و خانه‌ها را از نوبسازد. در حقیقت با وجود درخواست‌های جدید، برآوردها نیز تغییر می‌کند.» این عضو شورای شهر تهران با اشاره به اینکه هنوز آواربرداری انجام نشده است، تأکید کرد: «در بعضی از محله‌ها هنوز آوارها به صورت کامل برداشته نشده و حتی ساختمان‌ها دست نخورده است. البته این کندی کار به دلیل آن است که تجهیزات محدود و وجود داره و ابزار و امکانات آواربرداری شهرداری محدود در اختیار آتش‌نشانی است. مگر آتش‌نشانی چند محل و منطقه را می‌تواند با این امکانات محدود پوشش دهد؟ ۱۵ منطقه شهر تهران درگیر شده است.»

امانی در پاسخ به این سوال که در این دوره مدیریت شهری، بازسازی‌ها به سرانجام می‌رسد؟ گفت: «خیر. حتماً تمام نمی‌شود. نوسازی حداقل سه سال

گزارش دو

مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران خبر داد:

درباره خانه‌اندیشندان دست نگه دارید

چمران درباره سرنوشت خانه‌اندیشندان گفت: «به شهرداری گفته‌ایم که فعلاً درباره خانه‌اندیشندان کاری انجام ندهند تا از همه گروه‌ها دعوت کنیم و هیئت امنای آنها را شکل دهیم. اما به هر حال آنجا ملک شهرداری است و در بسیاری از جاهای آن بسته است و خاک می‌خورد یا ممکن است آسیب ببینند. امیدواریم هر چه سریع‌تر موضوع حل شود.» او درباره نظافت شهر با اخراج اتباع از کشور تأکید کرد: «اخراج اتباع غیر مجاز بر روند نظافت شهر تهران تأثیر داشته است. به هر حال تعداد زیادی از پاکبان‌ها جزو اتباع بودند که عده‌ای به صورت داوطلبانه ایران را ترک کردند و عده دیگری هم مجوز نداشتند، به اجبار کشور را ترک کردند. با اخراج اتباع، پیمانکاران تعداد زیادی از نیروهای خود را از دست داده‌اند و این موضوع بر نظافت شهر تأثیر گذاشته است.» رئیس شورای شهر تهران درباره تجمع اعتراضی مهندسان سازمان نظام‌مهندسی مقابل شورای شهر تهران نیز گفت: «انتخاب ناظر ساختمان نباید بر اساس خواست مالک باشد، بلکه باید از طریق سامانه مشخص شود. موضوع باید از طریق تفاهم با سازمان نظام مهندسی حل شود؛ با بخشنامه قابل حل نیست. توقع نظام مهندسی درست است. شهرداران مناطق اجازه قانونی برای واگذاری تعیین ناظر به مالک را ندارند و شورای شهر نیز این اقدام را نمی‌پذیرد.»

نهادهای امنیتی تعیین تکلیف کنند

چمران درباره نصب آذیرهای خطر در تهران تأکید کرد: «من الان موافق اینکه آذیر خطر در تهران نصب کنیم، نیست‌م و پیشنهاد دادم که باید مسائل اجتماعی و به‌ویژه موضوعات امنیتی آن بررسی شود و بعد آذیرها نصب شود. آذیر خطر در همان زمان دفاع مقدس هشت‌ساله نیز در کشور وجود داشت و وقتی آذیرها به‌صدا درمی‌آمدند، افراد با پناهگاه پیدا می‌کردند و به آن می‌رفتند یا پناهگاه پیدا نمی‌کردند و به پشت‌با می‌رفتند. ما سابقه استفاده از آذیر را داریم،